

Witkowski, Bolesław

Mazowieckie Zakłady Rafineryjne i Petrochemiczne po pierwszym etapie

---

Notatki Płockie 12/1-41, 49-55

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAZOWIECKIE ZAKŁADY RAFINERYJNE I PETROCHEMICZNE PO PIERWSZYM ETAPIE

21 grudnia 1966 roku w drugą rocznicę uroczystego przekazania do eksploatacji pierwszych podstawowych obiektów produkcyjnych Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku odbyła się uroczystość zakończenia I etapu budowy i rozwoju płockiego kombinatu. Wydarzenie to jak i zakończenie roku 1966 stanowi okazję do dokonania bilansu nakładów i osiągnięć w naszym przedsiębiorstwie, do dokonania ogólnej charakterystyki minionych lat, do postawienia prognozy dla najbliższych lat. Każda rocznica zmusza do refleksji, do wspomnień, do zastanowienia się, czego dokonaliśmy, co się nie udało i co było tego powodem. Mając to na uwadze pragnę podać krótki rys historyczny i w dużym skrócie pespektywę rozwoju Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych.

Rozwój gospodarczy naszego kraju postawił z całą ostrością zagadnienie zaopatrzenia w produkty naftowe a w szczególności w paliwa płynne. Ograniczone zasoby ropy naftowej w kraju zaspokajające nasze potrzeby zaledwie w 5%, zmuszały do zaopatrywania się w produkty naftowe drogą ich importu oraz przerobu importowanej ropy naftowej. W roku 1961 importowanych produktów naftowych było trzykrotnie więcej, niż produkowanych w kraju. Dla zaspokojenia stale rosnących potrzeb kraju zdecydowano się na budowę dużego, nowoczesnego przemysłu rafinerii nafty w oparciu o importowaną ropę ze Związku Radzieckiego dostarczaną rurociągiem naftowym. W wyniku zaleceń Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej podjęto decyzję budowy rurociągu naftowego „Przyjaźń” — zaopatrując w ropę naftową obok Polski, Niemiecką Republikę Demokratyczną, Czechosłowację i Węgierską Republikę Ludową o długości 4,5 tys. km. Przez Polskę przebiega 675 km rurociągu. Pierwsza ropa naftowa wpłynęła do polskiego odcinka na granicy polsko-radzieckiej w dniu Święta Rewolucji Październikowej. Cały odcinek wypełniono w czasie 1,5 miesiąca i 28.12.1963 r. odbyła się uroczystość przekazania do eksploatacji polskiego odcinka rurociągu.

Rurociąg naftowy „Przyjaźń” przebiega w niewielkiej odległości od Płocka i stanowi on jeden z czynników wyboru lokalizacji Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych, która została zdecydowana Uchwałą Nr. 2/59 K. E. R. M. z 5 stycznia 1959 roku.

Dalszymi czynnikami wyboru lokalizacji w Płocku były:

a) rzeka Wisła stanowiąca naturalne źródło

zaopatrzenia w wodę i jednocześnie odbiornik ścieków przemysłowych,

b) rezerwy siły roboczej w małoprzemysłowym, rolniczym regionie płockim,

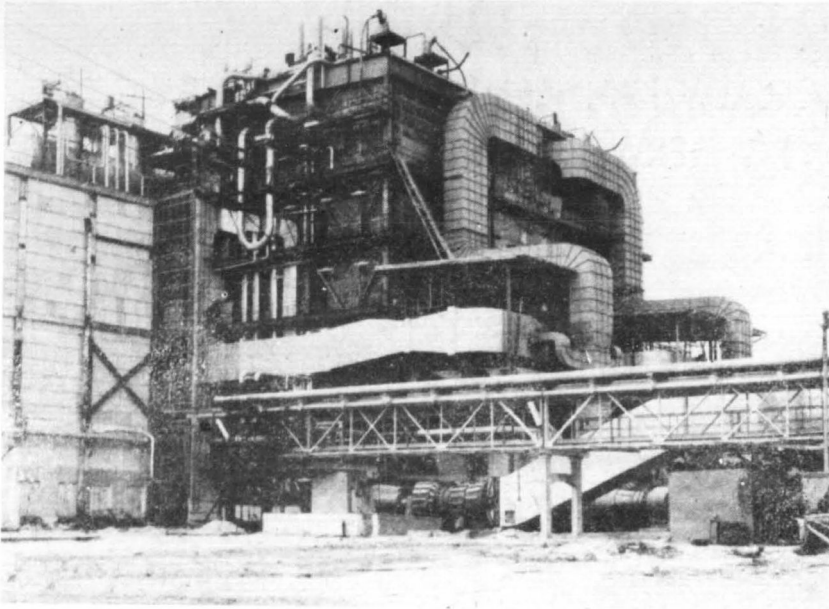
c) tysiącletni Płock stanowił zaplecze urbanistyczne i kulturalne oraz dodatkowy czynnik atrakcyjności zachęcający specjalistów do osiedlania się w mieście.

Założenia budowy MZRiP zostały zatwierdzone w kwietniu 1960 r. a generalny projekt wstępny (GPW) obejmujący szczegółowy program budowy uchwałą Nr. 419/60 K. E. R. M. z 8 grudnia 1960 r. Projekt MZRiP wykonało Biuro Projektów Przemysłu Naftowego w Krakowie jako kierujące przy współudziale około 20 branżowych biur projektowych wśród nich głównie Biuro Projektów Przemysłu Syntezy Chemicznej „Prosynchem” w Gliwicach, które opracowuje część petrochemiczną. W wypadkach zakupu kompletnych obiektów z zagranicy zaadaptowano je do projektu polskiego jak radzieckie instalacje krakingu katalitycznego i komorowego koksowania, włoską instalację kombinowanego reformingu, czeskie dostawy dla elektrociepłowni.

Projekt przewiduje dwa etapy budowy MZRiP: I etap — uruchomienie przerobu — 2 milionów ton ropy; II etap — zwiększenie przerobu do 6 milionów ton.

Wykonanie robót budowlano-montażowych powierzono powołanemu od 1 stycznia 1960 r. Przedsiębiorstwu Budownictwa Przemysłowego „Petrobudowa” w Płocku, które poza własnym wykonawstwem koordynuje jako Generalny Wykonawca pracę ponad 30 przedsiębiorstw specjalistycznych z całego kraju. Budowę elektrociepłowni zlecono drugiemu Generalnemu Wykonawcy Warszawskiemu Przedsiębiorstwu Budowy Elektrowni i Przemysłu „Betonstal” w Warszawie współpracujące z 8 przedsiębiorstwami specjalistycznymi.

Obszar zakładów wynosi kilkaset ha powierzchni i jest podzielony na dwie zasadnicze części: północną — rafineryjną i południową — petrochemiczną, poprzecinane prostą ale usytuowanymi drogami kołowymi oraz drogami żelaznymi. Działalność inwestycyjna w 1960 roku obejmowała przygotowanie dokumentacji i wyłączenie terenu, budowę zaplecza generalnego wykonawcy, uzbrojenie terenu oraz rozpoczęcie budownictwa mieszkaniowego. W roku 1961 nakłady inwestycyjne dotyczyły głównie zakończenia budowy zaplecza generalnego wykonawcy, makroniwelacji terenu, rozpoczęcia robót kubaturowych na bazie transportu samochodowego, centralnych warsztatów i magazynów oraz budownictwa mieszkaniowego.

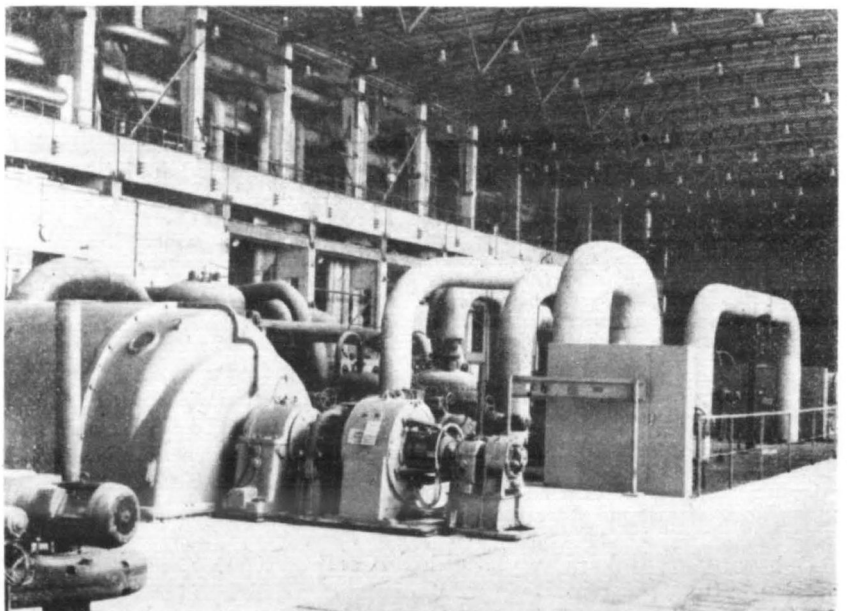

W roku 1962 skoncentrowano roboty budowlane przede wszystkim na robotach fundamentowych dla montażu instalacji technologicznej w 1963 r., na rozpoczęciu robót montażowych na destylacji rurowo-wieżowej, na zakończeniu bazy transportu samochodowego oraz częściowym zakończeniu magazynów i centralnych warsztatów, na budowie podstawowej sieci dróg kołowych i kolejowych oraz uzbrojeniu terenu łącznie z budową rurociągów dosyłających wodę z Wisły oraz głównych kolektorów kanalizacyjnych. W roku 1963 prowadzono roboty montażowe na instalacjach produkcji podstawowej oraz oddano do eksploatacji pierwsze oddziały produkcji pomocniczej jak kotłownia szczytowa z dwoma kotłami po 60 t/h pary, centralne warsztaty, obiekty

bazy transportu samochodowego i transportu kolejowego, ujęcie wody na Wiśle, sieć wodno-kanalizacyjna i ciepła. Natomiast już w 1964 roku nastąpił rozruch mechaniczny i technologiczny pierwszych instalacji rafineryjnych o zdolności przerobu 2 milionów ton ropy. Pierwsze produkty naftowe uzyskano w sierpniu 1964 roku.

Na budowę MZRiP wydatkowano w latach 1960—1966 kwotę około 7 miliardów złotych, z której 4.074 miliony złotych dotyczą obiektów należących do I etapu budowy. Instalacje produkcji podstawowych I etapu uruchomiono oraz przekazano do eksploatacji w terminach oraz z wynikami omówionymi niżej:

Destylacja rurowo-wieżowa — przekazana w sierpniu 1964 r. Projektowaną zdolność przero-

Hala główna Elektrociepłowni

Fot. CAF

bową 2 mil. ton ropy osiągnięto z nadwyżką w 1965 r. przerabiając 2.060 tys. ton, a już w 1966 roku osiągnięto 2.192 tys. ton ropy naftowej. W czasie jesiennego przestoju remontowego DRW w roku 1966 wykonano pierwszy etap prac intensyfikacyjnych, który umożliwił osiągnięcie w 1967 r. zdolności przerobowej 2.280 tys. ton ropy.

Reformowanie benzyn i superrektyfikacja — przekazane w grudniu 1964 r. Zdolność przerobowa wykorzystana w 82% tylko jeszcze z braku dostatecznej ilości surowców do reformowania. Moc przerobowa zostanie w pełni wyzyskana po uruchomieniu drugiej instalacji DRW w 1968 r. Wydajność poszczególnych produktów reformowania i ich jakość są lepsze niż przewidywał kontrakt włoski, na podstawie którego zakupiono tę instalację.

Hydroodsiarczanie olejów napędowych — przekazano w grudniu 1964 r. Instalacja została sprawdzona pod względem osiągnięcia projektowanej dobowej zdolności produkcyjnej i w praktyce można ją osiągnąć. Pełne wykorzystanie zdolności przerobowej instalacji hydroodsiarczania nastąpi po zmianie normy jakościowej dla oleju napędowego w kraju, co przewiduje się wprowadzić w 1967 r. Obecna zawartość siarki w oleju wg normy 0,7% zostanie obniżona do 0,5% dzięki uruchomionej instalacji hydroodsiarczania w Płocku.

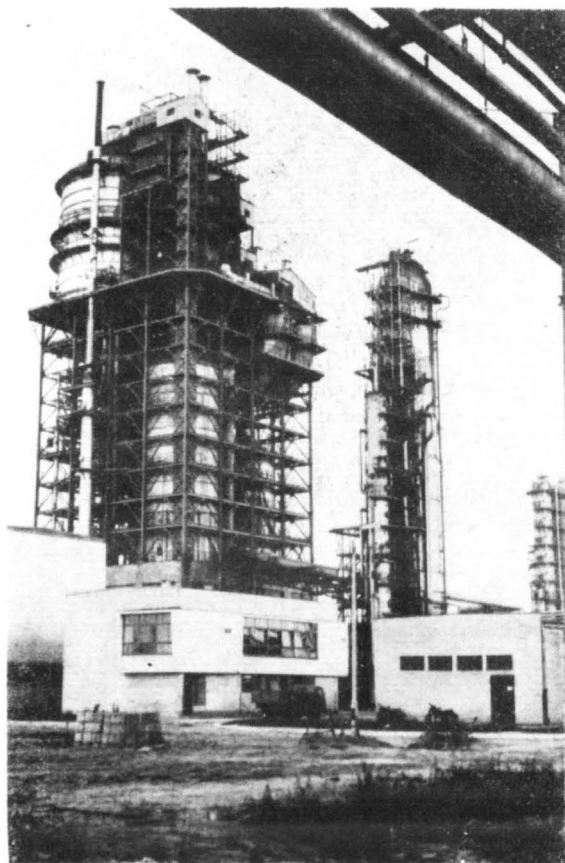
Oksydacja asfaltu i fabryka bębnow — przekazane we wrześniu 1964 r. Instalacja została sprawdzona pod względem osiągnięcia projektowanej dobowej zdolności produkcyjnej. Przyczyną dotychczasowego jeszcze niepełnego wykorzystania instalacji są okresowe trudności w dostawie blach cienkich na bębny a w szczególności niewielki odbiór asfaltów luzem w wagonach-cysternach, co powoduje znacznie większe zapotrzebowanie na dostawy w bębnach w porównaniu do ilości projektowanej. Zaledwie kilku odbiorców w kraju jest przygotowanych na odbiór asfaltów w cysternach. Odbiór asfaltów autocysternami przez drogownictwo przebiega b. sprawnie, ale dotyczy to tylko okresu od maja do września, w których to miesiącach wykorzystywane są pełne zdolności produkcyjne instalacji. Przewidywane uruchomienie w II półroczu 1967 r. drugiej instalacji oksydacji asfaltu wymaga od odbiorców również przygotowania się do zwiększonych odbiorów asfaltów wagonami-cysternami i autocysternami.

Etylizacja benzyn — przekazana we wrześniu 1964 r. Obiekt wykorzystany jest dziś w 78% a pełną zdolność osiągnięto po uruchomieniu II instalacji DRW w 1968 r.

Instalacja Clausa — przekazana do rozruchu mechanicznego we wrześniu 1965 r. a rozruch technologiczny rozpoczęto w lutym 1966 r. Instalacja ta produkuje siarkę o czystości 99,99%. Projektowana moc przerobowa nie jest jeszcze w pełni wykorzystana z powodu braku pełnej ilości wsadu gazu siarkowodorowego.

Odsiarczanie gazów — uruchomiono w październiku 1966 r. Poprawiło jakość gazu oraz zwiększyło znacznie wsad siarkowodoru dla instalacji Clausa.

Kraking katalityczny — przekazany do rozruchu mechanicznego w kwietniu 1966 r. a do rozruchu technologicznego w miesiącu czerwcu. Jest to trudna instalacja, pierwsza w kraju, która przerabia ciężkie destylaty z wieży próżniowej na wysokiej jakości benzyny, oleje napędowe oraz gazy stanowiące cenny surowiec dla petrochemii a w szczególności propylenu dla fenolu. Wartość tych produktów jest około dwukrotnie wyższa od wartości surowca wsaadowego. Produkcja benzyn otrzymywana z procesu krakingu katalitycznego i z procesu reformowania stworzyła warunki dla wprowadzenia na rynek krajowy w II półroczu nowych gatunków benzyn o wyższej liczbie oktanowej.

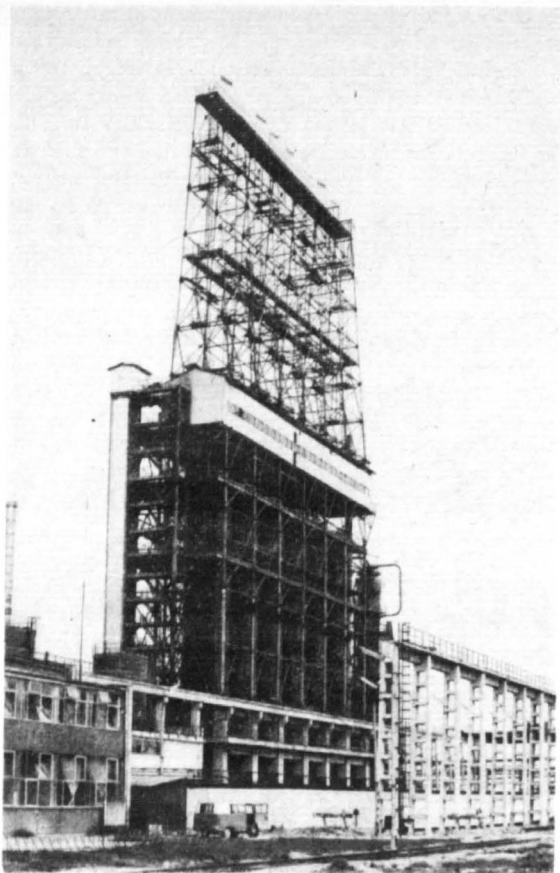
Kraking Katalityczny

Fot. CAF

Komorowe koksowanie — przekazane do rozruchu technologicznego w listopadzie 1966 r. jeszcze w grudniu wyprodukowało pierwsze wyroby naftowe. Instalacja stanowi odmianę krakingu termicznego przerabiającego również ciężkie destylaty na benzynę, oleje napędowe oraz koks naftowy, którego wyprodukowano do końca roku 1966 ponad 3.000 ton.

Obok oddziałów produkcji podstawowej uruchomiono sukcesywnie szeregi niemałych obiektów produkcji pomocniczej a wśród nich centralne warsztaty produkujące aparaturę

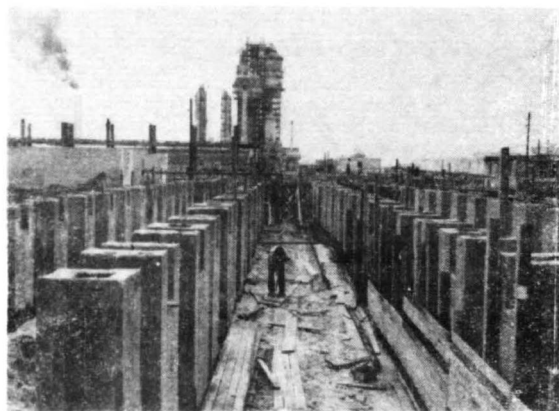

Komorowe koksowanie

Fot. CAF

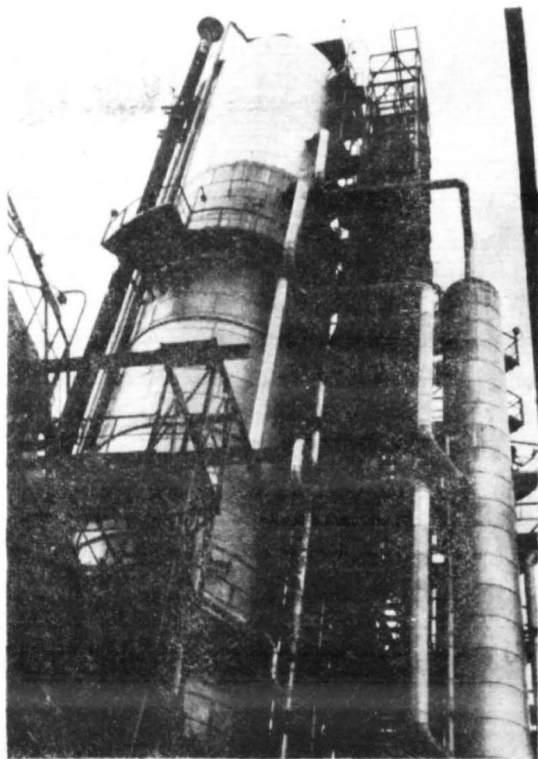
chemiczną oraz dwa bloki energetyczne elektrociepłowni zasilane ciężkim olejem opałowym zamiast węglem. Pierwszy turbozespół został włączony do sieci państwowej w czerwcu 1966 r. i tym samym MZRiP stały się producentem energii elektrycznej. Poszczególne bloki energetyczne składają się z kotła o wydajności 320 ton pary na godz. oraz z turbiny i generatora o mocy 55 megawatów. Dotychczasowy przebieg prac bloków energetycznych nie wykazuje nieprawidłowości, a trudne problemy związane ze spalaniem ciężkich paliw płynnych zostały pomyślnie opanowane.

Z tej zwięzłej charakterystyki okresu minionego nasuwa się bezsporny wniosek, że dzięki wysiłkom młodej załogi MZRiP uruchomione instalacje produkcyjne uzyskują parametry technologiczne i zdolności produkcyjne w znacznie krótszych terminach w porównaniu z dyrektywnymi cyklami rozruchowymi, a w niektórych wypadkach wprowadzone już usprawnienia jak przy instalacji DRW pozwoliły zdolności te znacznie przekroczyć. Oczywiście te dobre wyniki oddziałów produkcji podstawowej są wynikiem również ofiarnej pracy wydziałów produkcji pomocniczej. Wykonanie

Blok olejów smarowniczych w budowie na tle Krakingu Katalitycznego

Fot. CAF

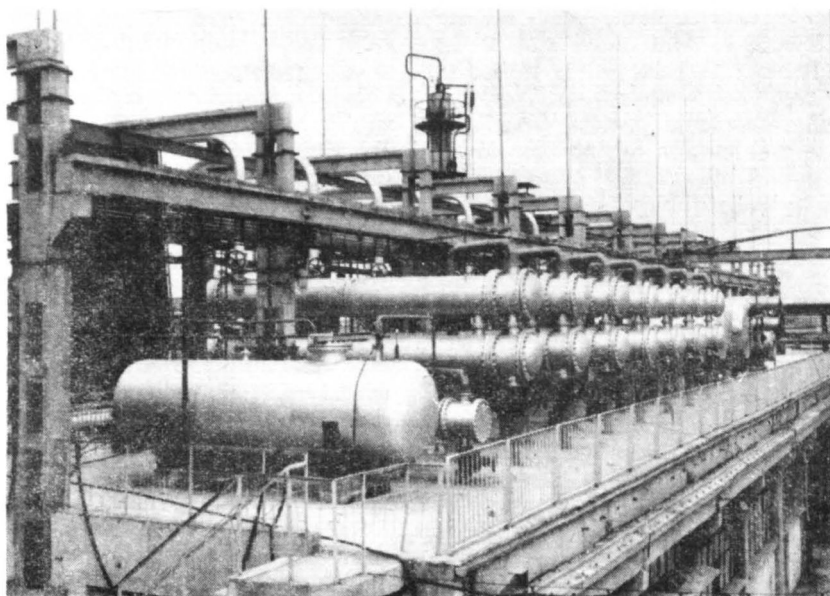

Fragment komorowego koksowania

Fot. CAF

tych trudnych zadań jest także udziałem przedsiębiorstw budujących kombinat, które często dopiero w trakcie budowy zdobywały doświadczenia i umiejętności realizacji tak ogromnych zadań budowlano-montażowych. Wyrazem tego uznania jest przyznanie przez Radę Państwa z okazji zakończenia I etapu budowy 98 przodującym pracownikom MZRiP oraz przedsiębiorstw budowlano-montażowym odznaczeń państwowych.

Zadania drugiego etapu są znacznie wyższe i trudniejsze niż pierwszego. Świadczą o tym nakłady inwestycyjne, które w latach 1966—1970 wynieść mają około 9,5 miliardów zł. Począwszy od 1967 roku nakłady inwestycyjne mają osiągnąć kwotę około 2 miliardów złotych rocznie a w 1970 roku nawet około 2,4 miliardów złotych. Podstawowym zadaniem rzeczowym w tych latach jest uruchomienie nowych instalacji podstawowych i pomocniczych zwiększających przerób ropy naftowej

Wymienniki ciepła na komorowym koksowaniu

Fot. CAF

do 5,8 milionów ton rocznie. Przewiduje się rozpoczęcie w 1969 roku produkcji olejów silnikowych oraz benzenu, toluenu, ksylenów (aromatów) z benzyn. Powstaną instalacje petrochemiczne wytwarzające fenol, aceton, tlenek etylenu, glikol, butadien, a w 1970 roku polietylen wysokociśnieniowy i polibutadien. Wyroby tych instalacji mają zasadnicze znaczenie dla produkcji tworzyw sztucznych, kauczuków syntetycznych, środków powierzchniowo czynnych oraz rozpuszczalników. Ogrom zadań inwestycyjnych odzwierciedlają nie tylko nakłady inwestycyjne i uruchomienie 15 podstawowych instalacji technologicznych wraz z poważnymi obiektami ogólnozakładowymi ale również różnorodność nowych i trudnych procesów technologicznych wymagających stosowania temperatur od około minus 200°C do ponad plus 600°C przy ciśnieniu do 2.000 atmosfer jak i pod próżnią.

Program inwestycyjny przewiduje oddanie następujących podstawowych obiektów:

1967 r. — wytwórnię fenolu i acetonu oraz rozdzielanie gazów płynnych wraz ze zbiornikami,

1968 r. — II destylacja rurowo-wieżowa o zdolności produkcyjnej 3 mil. ton ropy oraz II reforming wraz z hydrowyrafinacją, ekspedycja produktów i pomocnicze oddziały jak wytwórnia zimna, bloki wodne,

1969 r. — blok olejów smarowniczych obejmujący trzy instalacje: selektywnej rafinacji furfurolem, odparafinowania acetobenzem i hydrowyrafinacji furfurolem, odparafinowania acetobenzemem i hydrowyrafinacji olejów, piroliza i rozdzielanie gazów pirolitycznych oraz tlenek etylenu i glikol, III blok energetyczny elektrociepłowni i instalacje pomocnicze,

1970 r. — wytwórnia butadienu, ekstrakcja aromatów, wytwórnia polietylenu wysokociśnieniowego.

1971 r. — wytwórnia kauczuku polibutadienowego i IV blok energetyczny elektrociepłowni, rozpoczęcie budowy II pirolizy i rozdzielanie gazów.

Realizacja powyższego programu wymaga poważnych zmian techniczno-organizacyjnych w zakresie wykonawstwa budowlano-montażowego w myśl wytycznych VI Plenum KC PZPR na lata 1966—1970. Powołuje się pion koordynacji robót budowlano-montażowych, przygotowuje się kierownictwa budów do wprowadzenia na szerszą skalę małej mechanizacji. Do istotnych problemów należy również szybkie zwiększenie potencjału przedsiębiorstw przez zatrudnienia wysokokwalifikowanych pracowników oraz sprzętu montażowego. Zadania inwestycyjne II etapu wymagają również terminowego zabezpieczenia dokumentacji projektowo-kosztorysowej oraz dostaw maszyn i urządzeń.

Wykonanie II etapu budowy MZRIp przyczyni się do wzrostu wartości produkcji towarowej w cenach zbytu w 1970 roku ponad 13 miliardów zł. Wpłynie to na zmniejszenie do minimum importu produktów naftowych a w szczególności do stopniowego ograniczenia importu produktów petrochemicznych pochodzących dotychczas prawie wyłącznie z dostaw zagranicznych dla zaspokajania ciągle wzrastających zapotrzebowań na te produkty ze strony przemysłu włókienniczego, tworzyw sztucznych, przemysłu gumowego oraz artykułów gospodarstwa domowego.

Program inwestycyjny MZRIp obejmuje inwestycje towarzyszące, które zabezpieczają odpowiednie warunki socjalno-bytowe dla pracowników oraz przyczyniają się do rozbudowy

miasta Płocka. W okresie 1960—1965 MZRiP wydatkowały kwotę 412 milionów złotych na inwestycje miejskie, z której 212 milionów złotych dotyczyło budownictwa mieszkaniowego. Oddano do eksploatacji 4.416 izb mieszkalnych łącznie z obiektami ogólnosiedlowymi. Cztery budynki mieszkalne przeznaczono dla celów hotelu robotniczego dysponującego 500 łózkami.

Budownictwo mieszkaniowe zlokalizowano w dwóch osiedlach: Kolegialna i Wielka Dobrzyńska. Pozostałe 200 milionów dotyczyło udziału w inwestycjach komunalnych. We własnym zakresie MZRiP wybudowały nowoczesną ul. Łukasiewicza łączącą miasto z kombinatem, dwa mosty na Brzeźnicy, nowoczesny hotel „Petropol”, zespół szkół chemicznych oraz partycypowały w budowie ulic, wodociągów, kanalizacji, magistrali ciepłej, szpitala miejskiego i w innych obiektach miejskich. W okresie 1966—1970 plan MZRiP przewiduje 206 milionów zł na budownictwo mieszkaniowe obejmując 1.472 izb z budownictwa państwowego i 4.711 izb z resortowego budownictwa spółdzielczego a więc ogółem 6.183 izb. Parcytacji w inwestycjach miejskich wynoszą 175 milionów zł i uwzględniają następujące obiekty: ujęcie i uzdatnianie wody, wodociągi, kanalizacja, drogi i ulice, szpital miejski, baza autobusowa komunikacji miejskiej, dom kultury, szkoła podstawowa i przedszkole w Osiedlu Wielka Dobrzyńska, złobek i ośrodek zdrowia, w Osiedlu Kolegialna, stadlion sportowy, hala sportowa z basenem kąpielowym, budynek aeroklubu oraz poczty głównej.

Uruchomiony w Płocku Zespół Szkół Chemicznych MZRiP obejmuje Zasadniczą Szkołę Zawodową, dwa Technika oraz Państwową Szkołę Techniczną, łącznie dla 1.000 uczniów. Stanowi ona obecnie podstawowe źródło przygotowania wykwalifikowanych młodych kadr w specjalnościach zawodowych potrzebnych w kombinacie. W bieżącym roku zostanie oddany do eksploatacji kompleks budynków dużego zakładowego ośrodka projektowo-badawczego dla potrzeb MZRP.

W 1964 roku uruchomiono Obwodową Przychodnię Przemysłową obejmującą nowoczesny budynek Centralnego Ambulatorium wyposażony w 10 gabinetów specjalistycznych 4 pracownie, aptekę oraz izbę chorych dla 30 osób oraz dwa punkty sanitarne posiadające po 2 gabinety lekarskie i pokój zabiegowy. W zakładach działa od 1966 roku Zespół Socjologiczo-Psychologiczny. Zaopatrzenie załóg kombinatu rozwiązuje sieci kiosków spożywczych oraz dwie stołówki z bufetami o zdolności 2.500 obiadów dziennie. W budowie znajduje się przy Centrum Administracyjnym trzecia stołówka z bufetem o zdolności 2.800 obiadów, która będzie uruchomiona w 1968 roku.

Poważne kwoty przeznaczają się każdego roku na wypoczynek dzieci i dorosłych. MZRiP prowadzi dwa ośrodki kolonijne w Podgórzu i w Murzasichle koło Zakopanego. Ten ostatni w roku 1967 zostaje wymieniony na nowoczesną

szkołę w Nowym Targu. Przewiduje się w bieżącej pięcioletniej udziały MZRiP w budowie szkoły podstawowej w Szczawnicy, w której będzie zorganizowany ośrodek kolonijny. Wyrazem troski o potrzeby dzieci pracowników jest zapewnienie w 1966 roku każdemu dziecku miejsca w ośrodkach kolonijnych własnych czy w ramach akcji zleconej. Od dwóch lat dokonywana jest wymiana dzieci, w ramach czasów letnich dla dzieci, z rafinerią w Schwedt w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Prowadzone są rozmowy z rafinerią węgierską w Szazhalombatta dla wymiany dzieci.

Nie zapomniano również o odpoczynku dla dorosłych, którzy korzystają z Ośrodka Campingowego w Soczewce nad jeziorami gostyńskim w okolicy leśnej oraz z kilku domków w Ośrodku Warszawa — Olsztyn w Węgorzewie na pojezierzu mazurskim. Dobiega końca budowa dużego domu czasowego w Jaszowcu nieopodal Wisły w Beskidzie Śląskim. Nowocześnie wyposażony dom zamierza się uruchomić w maju 1967 roku. Plan pięcioletni przewiduje budowę ośrodka czasowo-kolonijnego nad morzem. Szybko rozbudowujące się zakłady stwarzają wciąż wzrastające oraz nowe problemy socjalne, które wymagają niewielkich środków na ich zagospodarowanie.

Na zakończenie krótka informacja jak MZRiP zwracają ogromne nakłady inwestycyjne na ich budowę. Produkty naftowe ogólnie należą do wysokoakumulacyjnych. Poniesione nakłady zostają zamortyzowane średnio w przeciągu 3 do 3,5 lat. Okres ten dla oddziałów petrochemicznych będzie znacznie krótszy. Od uruchomienia produkcji rafinerijnej w sierpniu 1964 do końca 1966 r. przerobiono 4,7 milionów ton ropy naftowej, z których uzyskano i przeznaczono na zbył 4,1 milionów ton produktów naftowych.

Wartość produkcji towarowej za ten okres w cenach zbytu wynosi 8,4 miliardów zł i za ostatni rok przekracza już milion złotych na jednego pracownika. Płock dostarcza już krajowi 40 proc. wytwarzanych w Polsce bezyn, 50 proc. olejów napędowych, 80 proc. olejów opałowych, 90 proc. gazów płynnych oraz szeregu cennych surowców chemicznych. Obok produkcji rafinerijnej rozpoczęto w kwietniu 1964 r. produkcję aparatury chemicznej w centralnych warsztatach, które do końca 1966 roku wykonały 5.942 tony aparatury chemicznej. Podstawowe wskaźniki planu 1966 roku zostały wykonane z nadwyżką a w szczególności przerób ropy w 104,4%, wartości produkcji towarowej w cenach zbytu w 104,8% i produkty rafinerijne na zbył w 107,4%. Akumulacja z całokształtu działalności I etapu przekroczy 3,1 miliardów złotych. Dzięki tym efektom ekonomicznym szybko zwracane są do skarbu państwa nakłady ponoszone na budowę kombinatu. Wskaźniki planowane przyjęte na rok 1967 są znacznie trudniejsze. Wzrasta poważnie przerób ropy naftowej oraz wartość produkcji towarowej. Plan przewiduje nowe asortymenty jak fenol. Szczególnie napięte są wskaźniki za-

trudnienia, funduszu płac i wskaźniki udziału kosztów w wartości produkcji. Ich realizacja wymaga szukania i uruchomienia rezerw w środkach postawionych do dyspozycji najmłodszego ale i najnowocześniejszego przedsiębiorstwa przemysłu rafinerii nafty w kraju.

Każda ocena osiągnięć minionego okresu oraz perspektyw rozwojowych na następny okres zawiera w sobie zawsze próbę prawidłowego zbilansowania dodatnich i ujemnych zjawisk oraz oszacowanie ich wpływu na bieżącą sytuację przedsiębiorstwa i jej dalsze kształtowanie się. Opracowana ocena I etapu budowy MZRiP wypada wyraźnie korzystnie. W dalszej ich działalności będą uwzględnione te wszystkie elementy, które w I etapie złożyły się na pomyślne ukształtowanie wyników działalności MZRiP i powinny nadal wpływać dodatnio w następnym etapie. Analiza przyczyn opóźnień inwestycyjnych czy nierównomiernych realizacji zadań w działalności eksploatacyjnej, które również niekiedy występowały, będzie stanowić dodatkowe źródło uzyskania lepszych efektów w drugim etapie. Program inwestycyjny II etapu poważnie przekracza zadania inwestycyjne I etapu i jest szczególnie

trudny. Dotychczasowy system organizacji wykonawstwa inwestycji nie gwarantuje terminowego oddania planowanych obiektów. Szybkie i zdecydowane zmiany będące konkretyzacją i realizacją wytycznych zawartych w uchwałach VI Plenum KC PZPR a zmierzające do usunięcia niedomagań towarzyszących dotychczas procesowi inwestycji są konieczne. Obok ogromnych zadań inwestycyjnych występują w II etapie bardzo trudne zadania produkcyjne. Wykonanie tych zadań musi być powiązane z poprawą efektywności gospodarowania, z konsekwentną realizacją usprawnień wprowadzonych w gospodarce MZRiP, jej wyższą rentownością ze szczególnym uwypukleniem lepszej organizacji oraz bardziej rytmicznej i wydanej pracy w myśl uchwał VII Plenum KC PZPR. W konkluzji formułując pozytywną ocenę I etapu budowy nasuwa się stwierdzenie, iż w każdym szybko rozbudowanym przedsiębiorstwie, nie tylko typu kombinatu, po przebyciu pierwszego etapu podstawowego wzrostu następuje okres przechodzenia do bardziej intensywnych metod osiągania wzrostu i znacznie wyższej jakości produkcji oraz wyższej rentowności.

MARIAN CHUDZYŃSKI

· SPOŁECZEŃSTWO ZIEMI GOSTYNIŃSKIEJ W OKRESIE POWSTANIA STYCZNIOWEGO

Na wiadomość o mającym wybuchnąć powstaniu narodowym w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 roku robotnicy jednej z największych papierni na terenie Królestwa Polskiego w Soczewce zorganizowali się w oddział powstańczy¹⁾ i pod osłoną nocy styczniowej podążyli z Soczewki starym traktem na Radziwie, aby wziąć udział w wypędzeniu z Płocka carskiej załogi. Rosjanie bojąc się ewentualnej pomocy zza Wisły już wcześniej rozebrali most i w ten sposób uniemożliwili powstańcom z gostyńskich wzięcie udziału w szturmie na miasto.

Podobny pozytywny stosunek do powstania okazali również robotnicy licznych cukrowni. Robotnicy cukrowni z okolic Żychlina wypędzili wraz z powstańcami warszawskimi carską załogę z miasta w dniu 22 stycznia. Kiedy w pierwszy dzień powstania zjawił się w Sannikach, Stefan Skupiński, reformata — powstaniec z niedalekiego klasztoru w Szczawinie, znalazł szybko zrozumienie u sannickich robotników cukrowni. Na apel brata-reformata robotnicy tworzą oddział powstańczy. Wielu spośród robotników wymienionej cukrowni bierze udział w szturmie na carską załogę w Gąbinie w nocy z 25 na 26 stycznia.

Szczególnie wrażliwą na apel zakonnika Skupińskiego okazała się młodzież fabryczna. Jak podaje Dziennik Powszechny z dnia 31 stycznia 1863 roku „Wezwaniu (zakonnika — przyp.

autora) cała niemal młodzież fabryczna zadość uczyniła”.

Również ludność miast i miasteczek na terenie ziemi gostyńskiejskiej w większości była przychylnie nastawiona do powstania i walczących powstańców. Wielu mieszczan z Gostynina, Gąbina, Kiernozi i Osmolina znalazło się w szeregach powstańczych. Wielu też mieszkańców przetrzymywało i chroniło u siebie powstańców. Za czynne poparcie powstania przez ludność Osmolina władze carskie odebrały temu miastu prawa miejskie. Od tego czasu datuje się powolny upadek gospodarczy miasteczka.

Za pozytywny stosunek do powstania mieszczan gąbińskich władze carskie nałożyły na mieszkańców Gąbina aż 3-krotnie kontrybucję po 2500 rubli, którą w najbardziej okrutny sposób ściągano za każdym razem z biednej ludności Gąbina²⁾.

Ludność miast musiała też przyglądać się egzekucjom, wykonywanym przez carskich żołnierzy na najlepszych synach powstania, walczących na ziemi gostyńskiejskiej.

Pięknie zapisały się w dziejach powstania kobiety. Pomagały sprawie powstania przez prowadzenie małych szpitali i domów chorych. Wiemy, że takie szpitale istniały w Gostyninie i Gąbinie.

Za prowadzenie szpitala dla powstańców zostały aresztowane w grudniu 1863 roku z Gą-